

Maciej Woźny

Uniwersytet Śląski w Katowicach

maciej.wozny@us.edu.pl

 <https://orcid.org/0000-0002-4345-0082>

Nieznany dokument Jana II Dobrego, księcia opolskiego, z datą 10 września 1476 roku

Abstrakt: W artykule przedstawiono nieznaną kopię dokumentu księcia opolskiego Jana II dotyczący sprzedaży osady Pawonków. Sam dyplom był przechowywany co najmniej do 1955 roku w archiwum parafii św. Mikołaja w Lublińcu, obecnie jest zaginiony. Nie jest to jedyny dokument, który niegdyś należał do zbiorów lublinieckiej parafii. W 1950 roku znajdowały się tam cztery średniowieczne dyplomy, na początku XXI wieku pozostał tylko jeden, a obecnie nie ma już żadnego. W artykule zawarto edycję tytułowego źródła przygotowaną na podstawie odpisu z przełomu XIX i XX wieku uzupełnionego w 1955 roku. Również odpis, który znajdował się w archiwum wspomnianej parafii do 2010 roku, obecnie jest zaginiony.

Słowa kluczowe: Jan Dobry, rodzina Strzałów, Lubliniec, Pawonków, dyplomatyka

Kwerenda w archiwach i bibliotekach parafialnych przynosi niekiedy zaskakujące rezultaty. W przeciwieństwie do zasobów archiwów państwowych czy nawet archidiecezjalnych, materiały przechowywane w parafiach uchodzą często uwadze badaczy. Wynika to głównie z faktu, że zbiory parafialne często nie mają katalogów dokumentów, które charakteryzują zorganizowane archiwa¹. W przypadku zbiorów

¹ Dla przykładu: W. Urban, *Wykaz regestów dokumentów Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu*, Warszawa 1970; idem, *Katalog dokumentów Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu. Cz. 1: Dokumenty oznaczone sygnaturami alfabetycznymi*, Rzym 1970; R. Stelmach, *Katalog średniowiecznych dokumentów przechowywanych w Archiwum Państwowym we Wrocławiu*, Racibórz 2014.

parafialnych historyk przeważnie zdany jest na to, co sam znajdzie, bądź co zostanie znalezione przez proboszcza.

W 2010 roku w parafii św. Mikołaja w Lublińcu przeprowadzałem kwerendę w celu zapoznania się z maszynopisem pracy autorstwa Ludwika Musioła o historii tegoż kościoła² oraz z mało znanym dyplomem księcia Alberta (jego odbitka, prawdopodobnie kserokopia, znajduje się w pracy lokalnego historyka Jana Fikusa³). Proboszcz nie potrafił jednak odnaleźć poszukiwanego przeze mnie dyplomu, który według mojej wiedzy do dziś jest zaginiony. Natomiast w archiwum parafii znajdowały się teczki z materiałami historycznymi. W jednej z nich odnalazłem spis dokumentów, które kiedyś były przechowywane w archiwum parafii, oraz odpis tytułowego dyplomu ostatniego Piasta opolskiego — Jana Dobrego⁴. Jest on o tyle ciekawy, że nie był wcześniej przywoływany w literaturze przedmiotu. Nie został ujęty w żadnych katalogach dokumentów. Nie był znany także Augustinowi Weltzlowi, który w monografii *Dobrodzienia*⁵ często streszczał dyplomy dotyczące ziemi lublinieckiej. Brak informacji o tym dokumencie we wspomnianym maszynopisie L. Musioła (a znajdują się tam odpisy innych dyplomów przechowywanych niegdyś w parafii) oraz w wymienionej wcześniej monografii Lublińca autorstwa J. Fikusa.

Dlaczego dokument został pominięty nawet przez L. Musioła? Warto ten problem omówić w kontekście losów innych średniowiecznych dyplomów, przechowywanych niegdyś w archiwum parafii św. Mikołaja w Lublińcu. W inwentarzu majątku parafialnego w Lublińcu według stanu z 1 grudnia 1950 roku⁶ zapisano, jakie dyplomy znajdowały się w archiwum. Ze źródeł średniowiecznych były to:

- dokument księcia Alberta z 1360 roku dotyczący młyna (faktycznie był on wystawiony rok później),
- dokument księcia Bernarda z 1437 roku dotyczący sadzawki,
- dokument księcia Bolka z 1456 roku dla kościoła,
- dokument księcia Jana z 1476 roku dotyczący Pawonkowa.

Z tych czterech dyplomów najwięcej wiadomo o przywileju wystawionym przez księcia Alberta. W 1940 roku zainteresował się nim opolski oddział Urzędu ds. Śląskiego Krajoznawstwa (Amt für Schlesische Landeskunde. Außenstelle Oppeln). Z korespondencji przechowywanej w lublinieckiej parafii wynika, że urząd

² L. Musioł, *Lubliniec. Monografia historyczna parafii lublinieckiej*, [b.m.w.] 1956 (mps w Archiwum Parafii św. Mikołaja w Lublińcu). Jego biografię zob. w: H. Stasiński, *Ludwik Musioł, śląski historyk i archiwista: w setną rocznicę urodzin*, Pszczyna 1992.

³ J. Fikus, *Lubliniec: z dziejów miasta na Górnym Śląsku*, Lubliniec 2003.

⁴ Archiwum Parafii św. Mikołaja w Lublińcu, Teczka Diplomata Antiqua.

⁵ A. Weltzel, *Geschichte der Stadt und Herrschaft Guttentag*, Ratibor 1882.

⁶ Archiwum Parafii św. Mikołaja w Lublińcu, Inwentarz majątku parafialnego w Lublińcu według stanu z 1 XII 1950 roku.

chciał sfotografować dyplom, dokument został więc wysłany do Opola. Następnie wrócił do parafii⁷. Odpis dyplomu wykonał w 1956 roku L. Musioł i zamieścił go jako aneks w monografii parafii lublinieckiej. Na początku XXI wieku korzystał z niego J. Fikus. Obecnie odpis jest zaginiony.

Kolejny dyplom, z 1437 roku, znajdował się w archiwum parafii, gdy L. Musioł sporządzał jej monografię⁸. Nie wiadomo, co się z nim stało. Podobna sytuacja dotyczy dyplomu Bolka V z 1456 roku⁹. Odpisu tytułowego dyplomu w pracy tego badacza brak. Jest to spowodowane najpewniej faktem, że miejscowość będąca obiektem sprzedaży nie należała do majątku parafii ani nie znajdowała się w jej okręgu parafialnym¹⁰. Obecnie nie sposób także odpowiedzieć na pytanie, jak dokument trafił do parafii.

Nie były to jedyne dyplomy, które niegdyś przechowywano w archiwum parafii św. Mikołaja w Lublińcu. We wspomnianej pracy L. Musioła znajduje się także odpis dyplomu Władysława II Opolczyka. Pod nim autor zamieścił adnotację:

zwykły, najnowszy odpis tego dokumentu, którego oryginał obecnie w archiwum katol. probostwa w Lublińcu nie istnieje. Przeto ewent. błędów tego odpisu nie mogłem sprostować. Odpis wspomniany w powyższym archiwum. Taki sam najnowszy odpis dokumentu zatwierdzenia powyższej fundacji przez Waclawa, biskupa wrocławskiego, wystawionego w Otmuchowie, dnia 14 stycznia 1390 r. w aktach probostwa katol. w Lublińcu¹¹.

W teczce *Diplomata Antiqua* znalazłem spis dokumentów, w którym faktycznie widnieje informacja o dokumencie z 14 stycznia 1390 roku (było tam wpisanych więcej dyplomów z później dokonanyymi dopiskami: „nie ma tego”)¹².

Gdy po 11 latach wróciłem do parafii św. Mikołaja, żeby zebrać dokładne informacje o źródłach, które były tam kiedyś przechowywane, okazało się, że nie można

⁷ Korespondencja znajduje się obecnie w Archiwum Parafii św. Mikołaja w Lublińcu, Teczka *Diplomata Antiqua*, A IX1.

⁸ L. Musioł, *Lubliniec...*, s. 68.

⁹ Ibidem, s. 69. Regest dokumentu zob. M. Woźny, *Regesty zaginionych dokumentów Bolka IV i Bolka V, książąt opolskich*, „Średniowiecze Polskie i Powszechnie” 2021, 13 (17), s. 94–95.

¹⁰ Pawonków miał własny kościół, wymieniony w spisie świętopietrza z 1447 roku, zob. *Die Rechnung den Peterspfennig im Archidiaconat Oppeln 1447*, hrsg. H. Markgraf, „Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens” 1893, Bd. 27, s. 362; B. Kloch, *Najstarsze parafie Górnego Śląska. Średniowieczna organizacja parafialna Górnego Śląska w diecezji wrocławskiej*, Racibórz [2008], s. 154–158.

¹¹ L. Musioł, *Lubliniec...*, s. 66–67.

¹² Archiwum Parafii św. Mikołaja w Lublińcu, Teczka *Diplomata Antiqua*. Teczka jest obecnie zaginiona, zob. dalszą część artykułu.

znaleźć wspomnianej teczki. W pomieszczeniach należących do parafii przeprowadzono wcześniej remont i materiały przechowywane w archiwum były przenoszone. W tym czasie prawdopodobnie teczka z odpisami się zagubiła. Obecnie archiwum mieści się w niewielkim pokoju. Liczne teczki i księgi są ułożone na dwóch regałach. Podczas drugiej kwerendy znalazłem więcej teczek zatytułowanych *Diplomata Antiqua*, z wyższymi numerami. Zawierały one materiały z XIX wieku oraz z pierwszej połowy XX stulecia, dotyczące bieżących spraw funkcjonowania parafii¹³.

Wobec przedstawionych zawirowań związanych z dyplomami i ich odpisami przechowywanymi w parafii św. Mikołaja w Lublińcu zasadne wydaje się wydanie nieznanego dokumentu Jana Dobrego z 10 września 1476 roku. Podstawą edycji będzie odpis wykonany najpewniej na przełomie XIX i XX wieku. Zajął on jedną stronę. 25 grudnia 1955 roku — najprawdopodobniej Ludwik Musioł (podpis jest niewyraźny) — dopisał na drugiej karcie listę świadków oraz podał wymiary dyplomu¹⁴. Jak zaznaczył, zrobił to na podstawie oryginału. Brak informacji, co stało się z tym źródłem po 1955 roku.

Wystawcą dyplomu był Jan II Dobry, ostatni Piast opolski. Do tej pory za najstarszy dokument wystawiony przez księcia Jana mógł uchodzić akt z 20 października 1476 roku¹⁵. Wrześniowy dyplom dotyczy potwierdzenia przez księcia opolskiego sprzedaży dóbr i osady Pawonków dokonanej przez szlachcica Jana Strzałę z Pawonkowa na rzecz kowala Jana Herbolkena. Dotychczasowy właściciel tych dóbr otrzymał za nie 500 czerwonych guldenów węgierskich. W skład majątku wchodził także młyn, wraz z łąką, leżący w dobrach wsi Lisowice.

Strzałowie z Pawonkowa to gałąź dobrze znanej rodziny Strzałów, której pieczęć przedstawiała w polu srebrnym słup czerwony¹⁶. Pod koniec XIV wieku w źródłach pojawia się Mikołaj Strzała ze Zdieszowic¹⁷. W 1415 roku świadkiem na dy-

¹³ Na podobne problemy, jak zarysowane powyżej, zwrócił ostatnio uwagę Tomasz Graff (referat *O konieczności edycji i digitalizacji zasobów archiwów parafialnych. Przykład Wadowic*, wygłoszony 26 listopada 2021 roku podczas konferencji „Editiones Sine Fine”, która odbyła się w Katowicach. Artykuły pokonferencyjne są na etapie przygotowania do druku), przy okazji kwerendy w archiwum parafialnym w Wadowicach. Co prawda, istnieje inwentarz samego archiwum, ale stwierdzono zaginięcie — w XXI wieku — najstarszej *Księgi Bractwa Różańcowego*.

¹⁴ Archiwum Parafii św. Mikołaja w Lublińcu, Teczka *Diplomata Antiqua*. Ludwik Musioł w następnym roku ukończył monografię kościoła św. Mikołaja na zlecenie proboszcza Józefa Brzanski, zob. H. Stasiński, *Ludwik Musioł...*, s. 68.

¹⁵ Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 4f, nr 36 (16).

¹⁶ M. Woźny, *Rycerstwo opolskie do połowy XV wieku*, Katowice 2020, s. 294.

¹⁷ *Registrum St. Wenceslai. Urkunden vorzüglich zur Geschichte Oberschlesiens nach einem Copialbuch Herzog Johanns von Oppeln und Ratibor in auszügen mitgetheilt* (dalej: CDS VI), hrsg. C. Grünhagen, W. Wattenbach, „Codex diplomaticus Silesiae” 1865, 6, 72; M. Woźny, *Rycerstwo opolskie...*, s. 301.

plomie księcia Bernarda był Mikołajek ze Zdieszowic Pawonkowski¹⁸. Nieznane są okoliczności wejścia Pawonkowa w skład majątku tej rodziny. Warto zauważyć, że w 1476 roku świadkiem sprzedaży tej osady był inny przedstawiciel Strzałów ze Zdieszowic — Mikołaj Przeclaw. Był on zapewne bliskim krewnym (bratankiem, bratem stryjecznym?) Jana Strzały. Trzeba dodać, że Przeclaw Strzała ze Zdieszowic bądź Pawonkowa nie jest znany¹⁹. Majątek pawonkowski poza samą osadą obejmował także młyn leżący w pobliskiej wsi Lisowice. Z urbarzy lublinieckich wiadomo, że w XVI wieku wciąż był tam młyn²⁰. W urbarzu z 1574 roku zapisano informację o dokumencie książąt Jana Dobrego i Mikołaja II z 1487 roku, dotyczącym młyna i stawu w Lisowicach²¹.

Wobec braku oryginału trudno badać dokument w kwestii autentyczności. Warto zauważyć, że lista świadków nie budzi wątpliwości. Byli wśród nich m.in. krewni i sąsiedzi Jana Strzały. Jan Zwojski, dziekan brzeski, to przedstawiciel opolskiego rycerstwa. Rodzina pochodziła ze wsi Zwóz w okręgu lublinieckim, położonej 9 km na północny zachód od Pawonkowa²². Mikołaj Przeclaw ze Zdieszowic to niewątpliwie krewny strony biorącej udział w transakcji. Kolejni świadkowie to przedstawiciele rycerstwa z ziem księcia Jana. Jan z Prószkowa²³, właściciel wsi leżącej w okręgu opolskim, figurował wcześniej jako świadek w dokumentach Mikołaja I²⁴, a także w następnych dyplomach jego syna — Jana Dobrego²⁵. Fryderyk Warkocz z Lindenaw nie jest znany z opolskich dokumentów. Rodzina pochodziła z sąsiedniego księstwa nyskiego, ale Lindenaw, z którego się pisał, to prawdopodobnie dzisiejsze Lipniki leżące nieopodal Brzegu²⁶. Także Jana Proślickiego próżno szukać w dokumentach opolskich. Pochodził z okręgu kluczborskiego, tak samo jak Fromold z Bąkowca (wieś leżąca pod Kluczborkiem), przedstawiciel rodziny Stercza.

¹⁸ CDS VI, nr 137; M. Woźny, *Rycerstwo opolskie...*, s. 301.

¹⁹ Zob. M. Woźny, *Rycerstwo opolskie...*, s. 301—303.

²⁰ Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 35, nr 152, k. 258v; *Urbarze dóbr zamkowych Górnego Śląska lat 1571—1640*, oprac. R. Heck, J. Leszczyński, J. Petráň, Wrocław—Warszawa—Kraków 1963, s. 146—147, 166.

²¹ *Urbarze dóbr zamkowych...*, s. 146.

²² M. Woźny, *Rycerstwo opolskie...*, s. 344—345.

²³ D. Veldtrup, *Prosopographische Studien zur Geschichte Oppelns als herzoglicher Residenzstadt im Mittelalter*, Berlin 1995, s. 477; M. Woźny, *Rycerstwo opolskie...*, s. 266—267.

²⁴ Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 66, nr 654 (633); Rep. 68, nr 167 (301), nr 580 (520).

²⁵ Na przykład w 1477 roku, zob. Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 3, nr 701 (626); Rep. 68, nr 197 (331), nr 199 (333).

²⁶ Archiwum Państwowe w Opolu, Akta miasta Nysy, nr 209; J. Pilnáček, *Rody starého Slezska*, t. 4, Brno 1991, s. 1315—1317. W 1471 roku Mikołaj I opolski potwierdził transakcję dotyczącą m.in. Lindenaw leżących w jego okręgu brzeskim, zob. Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 68, nr 191 (325).

W połowie XV wieku przedstawiciel tej rodziny był ławnikiem kluczborskim²⁷. Natomiast Jakub Wierusz z Molestowic to ostatni znany pisarz Mikołaja I. Po śmierci tegoż księcia przeszedł do kancelarii jego syna Jana Dobrego²⁸. Warto w tym miejscu jeszcze dodać, że prawdopodobnie dwaj świadkowie — Jan z Prószkowa i Fryderyk Warkocz z Lindenaw — mogli być z sobą powiązani. W 1471 roku Mikołaj I opolski zatwierdził Magdalenie z Lindenaw i Brzeziny, córce Jana Koźlika, jej rezygnację z praw do tych dwóch osad na rzecz matki Anny. Opiekunem prawnym Magdaleny był Jan z Prószkowa²⁹.

Także od strony dyplomatycznej dyplom nie wzbudza podejrzeń. Akta, na których figurował pisarz Jakub Wierusz, te wystawiane w imieniu zarówno Mikołaja I, jak i Jana Dobrego mają niemal identyczny formularz. Poniżej zestawiam fragmenty wzmiankowanych trzech dyplomów.

Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 3, nr 443 (414)	Archiwum Parafii św. Mikołaja w Lublińcu, Teczka Diplomata Antiqua	Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 68, nr 197 (331)
Dokument Mikołaja I z 1474 roku	Dokument Jana Dobrego z 1476 roku	Dokument Jana Dobrego i Mikołaja II z 1477 roku
In gotis namen amen	In gotis namen amen	In gotis namen amen
Wir Niclas von gotis gnaden herczog im Slezien zu Opper, Obirstenglogaw, Brig etc [...]	Wir Johannes von gotis gnaden herczog im Slezien zu Opper, Obirstenglogaw etc [...]	Wir Johannes vnnd Niclas von gotis gnaden herczoge im Slezien zu Opper, Obirstenglogaw, Brig etc [...]
[...] bekennen offintlichen mit desim briffe vor allin, die en sehen, adir horin lezin, das vor vns komen ist [...]	[...] bekennen offintlichen mit desim briffe vor allin, die en sehen, adir horin lezin, das vor vns komen ist [...]	[...] bekennen offintlichen mit desim briffe vor allin, die en sehen, adir horin lezin, das vor vns komen ist [...]

²⁷ M. Woźny, *Rycerstwo opolskie...*, s. 146—147.

²⁸ Przykładowe dokumenty zlecone Jakubowi przez Mikołaja I zob. Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 68, nr 191 (325); Rep. 66, nr 654 (653); Rep. 4f, nr 21 (11f); Rep. 3, nr 443 (414), 581 (521). Za Jana Dobrego sporządził także kolejne dokumenty, zob. Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 4f, nr 36 (16); Rep. 3, nr 701 (626). Jego niepełny biogram zob. D. Veldtrup, *Prosopographische Studien...*, s. 131—132, 474.

²⁹ Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 68, nr 191 (325). Błędny jest regest tegoż dokumentu, który sugeruje, że Jan Koźlik sprzedał wsie Annie, zob. R. Stelmach, *Katalog...*, nr 13345.

[...] wolgesunt leibes vnd der [...] wolgesunt leibes vnd der [...] wolgesunt leibes vnd der
vornunfft unbetrungen noch vornunfft unbetrungen noch vor vornunfft unbetrungen noch vor
vor leitet, sundir mit woledach- leitet, sundir mit woledachtem leitet, sundir mit woledachtem
tem mutte vnd vorgehabten rate mutte vnd vorgehabten rate sei- mutte vnd vorgehabten rate iren
iren ffreunde vnnd hatt recht ner ffreunde vnnd hatt recht [...] ffreunde vnnd hatt recht [...]
[...]

[...] also breit, weit vnd lang, als [...] also breit, weit vnd lang, als [...] also lang, weit vnd breit vnd
von aldirts in iren rehen vnd gre- von aldirts in iren rehen vnd gre- mit allin sulchin herschafftin vnd
nitzen [...] nitzen [...] rechtin [...]

Dobey seyn gewest die woltuch- Dobey seyn gewest der werdinge Dobey seyn gewest die woltuchtig-
tigin vnnsere lieben getrawin vnd die woltuchtigin vnnsere lie- gin vnnsere lieben getrawin [...]
[...]

Analizowane dokumenty, ale także kilka innych, zostały najprawdopodobniej zredagowane przez tę samą osobę — Jakuba Wierusza, któremu zlecono sporządzenie dyplomów, o czym świadczą zbieżności w formularzu.

Aneks źródłowy

1476, 10 wrzesień, Brzeg

Jan książę śląski na Opolu i Głogówku potwierdza, że Jan Strzała z Pawonkowa sprzedał Janowi Herlbolkenowi, kowalowi, wieś i dobra Pawonków wraz z młynem w Lisowicach za 500 guldenów węgierskich.

Oryginał: zaginiony. Co najmniej do końca 1955 roku był przechowywany w Archiwum Parafii św. Mikołaja w Lublińcu. Spisany był w języku niemieckim. Pergamin 35 x 30 cm, 3 otwory na sznury (stan na 25.12.1955).

Odpis: z przełomu XIX/XX wieku. Uzupełniony w 1955 roku prawdopodobnie przez Ludwika Musioła. Co najmniej do 2010 roku znajdował się w Archiwum Parafii św. Mikołaja w Lublińcu, Teczka Diplomata Antiqua.

Uwagi: edycja w oparciu o: J. Schultze, *Richtlinien für die äußere Textgestaltung bei Herausgabe von Quellen zur neueren deutschen Geschichte*, „Blätter für deutsche Landesgeschichte” 1962, 98, s. 1—11.

In gotis namen amen. Wir Johannes von gotis gnaden herczog im Slezien zu Oppel, Obirstenglogaw etc bekennen offntlichen mit desim briffe vor allin, die en sehen, adir horin lezin, das vor vns komen ist der woltuchtige vnser lieber getrawer Jan Strol von Pawonkaw³⁰ wolgesunt leibes vnd der vornunfft unbetrungen noch vor leitet, sundir mit woledachtem mutte vnd vorgehabten rate seiner freunde vnd hatt recht vnd redlichen vff gereicht dem tuchtigen Jan Herbolken³¹ hemmermeister, seinen geerben, elichen nochkomelingen vnd nehsten im eynem rechten kawffe funfhundert Guttir rotin ungerischer gulden des dorf vnd gut Pawankaw mit allen zugehorungen vnd genissen vnd die mole gelegen uf dem gutte des dorffis Lisowicze³² genant vnd ouch die heide mol genannt mit allin iren zugehorungen vnd grenzen wie die benant sein adir benant mochtin werdin es sey vil adir wenig, gros adir klein, nichts aingenomen vnd also breit, weit vnd lang, als von aldirs in iren rehen vnd grenitzen umbpfengen vnd ausgenissen sein vnnd mit allen dem rechte als der genannte Jan Strol gehabt, gehaldin vnd besessen hat vnd noch anweisingen der alden furstlichen briffe vormals darobir gegeben, das vrogenante dorff vnd gutt, mole, heide, mit allin iren zugehorungen als genant ist zu habin, halden, genissen, gebrawchen, domete thlien vnd lossen, vorkewffen, vorseetzen, vorwechsln, vorgebin, vorpffennden erplichen vnd ewilichen zu besitzzen vnnd an seinen seiner geerben elichen nochkomelingen vnd nehsten nutz und fromen zuwenden wie sie das ambesten dunkenwert vnd czu rate werden vnnschedlichen vnsern furstlichen rechten vnd diensten mit orkunde diesis briffis bestetiget vnd vorsegilt mit vnserin furstlichen angehangniden ingesegil. Gescheen vnd gegeben zum Brige am dinstage noch vnsern lieben frawen tag nativitatis noch Chrzisti geburth vierczenhundirt jar dornoch in dem sechs vnd siebeniczigsten Jore. Dobei sey gewest der werdinge vnd die woltuchtigin vnnsere lieben getrawin herren Johannes Zwoysky, Techenit zum Brige³³, Jan Proskawsky³⁴, Fredrich Warkocz von Lindenaw³⁵,

³⁰ Przedstawiciel zdzieszowickiej linii Strzałów. Najprawdopodobniej syn Stefana. Brat Piotra Strzały z Pawonkowa, zob. M. Woźny, *Rycerstwo opolskie...*, s. 301–302.

³¹ Osoba nieznaną.

³² Dzisiejsze Lisowice, wieś leżąca w połowie drogi z Lublińca do Pawonkowa.

³³ Jan ze Zwozu (wieś w okręgu lublinieckim), dziekan brzeski. Brat Piotra, zob. M. Woźny, *Rycerstwo opolskie...*, s. 344–345.

³⁴ Jan z Prószkowa, wcześniej świadek na dyplomach Mikołaja I opolskiego, później pisarz książęcy, zob. D. Veldtrup, *Prosopographische Studien...*, s. 477; M. Woźny, *Rycerstwo opolskie...*, s. 266–267. Był świadkiem także na kolejnych dyplomach księcia Jana, np. w 1477 roku, zob. Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 3, nr 701 (626); Rep. 68, nr 197 (331), nr 199 (333).

³⁵ Fryderyk Warkocz z Lipnik i Brzeziny (osady w okręgu brzeskim), przedstawiciel rodziny Warkocz, zob. J. Pilnáček, *Rody starého Slezska*, t. 4..., s. 1315–1317. Nie pojawiał się jako świadek na dokumentach Mikołaja I, jak i późniejszych Jana Dobrego. Być może tożsamy z Fryderykiem, synem Hansa Warkocza, zob. Archiwum Państwowe w Opolu, Akta miasta Nysy, nr 209 (dokument z 1456 roku). Fryderyk w 1485 roku zapisał czynsze ze swoich wsi altaryście brzeskiemu, zob. Archiwum Państwowe w Opolu, Akta miasta Brzegu, nr 65.

Jan Proslizsky³⁶, Mikulay Priczlaw von Zdiechowicz³⁷, Frymolt von Banck³⁸ vnd Jacobus Wierusch von Malstewicz³⁹ dem diesir briff beffolin warth.

Bibliografia

- Die Rechnung den Peterspfennig im Archidiakonats Oppeln 1447*, hrsg. H. Markgraf, „Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens” 1893, 27.
- Fikus J., *Lubliniec: z dziejów miasta na Górnym Śląsku*, Lubliniec 2003.
- Hawranek F., *Materiały do kroniki Gorzowa Śląskiego (do roku 1945)*, w: *Szkice i materiały z dziejów ziemi oleskiej*, red. W. Dziewulski, Opole 1966, s. 95–142.
- Kloch B., *Najstarsze parafie Górnego Śląska. Średniowieczna organizacja parafialna Górnego Śląska w diecezji wrocławskiej*, Racibórz [2008].
- Musioł L., *Lubliniec. Monografia historyczna parafii lublinieckiej*, [b.m.w.] 1956 (mps w Archiwum Parafii św. Mikołaja w Lublińcu).
- Pilnáček J., *Rody starého Slezska*, t. 1–5, Brno 1991.
- Registrum St. Wenceslai. Urkunden vorzüglich zur Geschichte Oberschlesiens nach einem Copialbuch Herzog Johans von Oppeln und Ratibor in auszügen mitgetheilt*, hrsg. C. Grünhagen, W. Wattenbach, „Codex diplomaticus Silesiae” 1865, 6.
- Schultze J., *Richtlinien für die äußere Textgestaltung bei Herausgabe von Quellen zur neueren deutschen Geschichte*, „Blätter für deutsche Landesgeschichte” 1962, 98, s. 1–11.
- Stasiński H., *Ludwik Musioł, śląski historyk i archiwista: w setną rocznicę urodzin*, Pszczyna 1992.
- Stelmach R., *Katalog średniowiecznych dokumentów przechowywanych w Archiwum Państwowym we Wrocławiu*, Racibórz 2014.
- Urban W., *Katalog dokumentów Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu. Cz. 1: Dokumenty oznaczone sygnaturami alfabetycznymi*, Rzym 1970.

³⁶ Jan Prośllicki. Przedstawiciel rodziny Frankenbergów z Proślic koło Kluczborka, zob. J. Pilnáček, *Rody starého Slezska*, t. 3, Brno 1991, s. 903–905. Nie pojawiał się jako świadek na dokumentach Mikołaja I, jak i późniejszych Jana Dobrego. Być może tożsamy z Hansem Frankenbergiem z Proślic, który w 1499 roku kupił zamek Gorzów z sąsiednimi osadami, zob. F. Hawranek, *Materiały do kroniki Gorzowa Śląskiego (do roku 1945)*, w: *Szkice i materiały z dziejów ziemi oleskiej*, red. W. Dziewulski, Opole 1966, s. 103; J. Pilnáček, *Rody starého Slezska*, t. 3..., s. 903.

³⁷ Mikołaj Przeclaw ze Zdzieszowic. Krewny sprzedającego Pawonków Jana. Ich wspólnym przodkiem był zapewne działający w pierwszej połowie XV wieku Jan z Pawonkowa i Zdzieszowic, zob. M. Woźny, *Rycerstwo opolskie...*, s. 301–303.

³⁸ Fromold z Bąkowa. W 1449 roku świadkiem na dyplomie Bernarda, księcia opolskiego, był Fromold Stercza z Bąkowa (wieś leżąca koło Kluczborka), zob. Archiwum Państwowe w Opolu, Akta miasta Kluczborka, nr 24. Świadek dokumentu z 1476 roku był z nim tożsamy bądź też spokrewniony.

³⁹ Jakub Wierusz z Molestowic (wieś w okręgu niemodlińskim). Wcześniej pisarz Mikołaj I. Przeszedł następnie do kancelarii Jana Dobrego, zob. przyp. 29.

- Urban W., *Wykaz regestów dokumentów Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu*, Warszawa 1970.
Urbarze dóbr zamkowych Górnego Śląska lat 1571–1640, oprac. R. Heck, J. Leszczyński, J. Petráň,
Wrocław—Warszawa—Kraków 1963.
- Veldtrup D., *Prosopographische Studien zur Geschichte Oppelns als herzoglicher Residenzstadt im Mittelalter*, Berlin 1995.
- Weltzel A., *Geschichte der Stadt und Herrschaft Guttentag*, Ratibor 1882.
- Woźny M., *Rycerstwo opolskie do połowy XV wieku*, Katowice 2020.
- Woźny M., *Regesty zaginionych dokumentów Bolka IV i Bolka V, książąt opolskich*, „Średniowiecze Polskie i Powszechne” 2021, 13 (17), s. 82–100.

Maciej Woźny

An Unknown Document of John II the Good, Duke of Opole, Dated 10 September 1476

Summary

In his article, Maciej Woźny presents an unknown document, a diploma, issued by the Duke of Opole, Jan II, concerning the sale of the Pawonków settlement. The diploma, which was kept at least until 1955 in the archives of the parish of St. Nicholas in Lubliniec, is now lost. This is not the only document that once belonged to the collections of the Lubliniec parish. In 1950, there were four medieval diplomas; at the beginning of the twenty-first century, only one remained, and now there is none. The article contains an edition of the title source based on a copy from the turn of the nineteenth and twentieth centuries, supplemented in 1955. The copy which was kept in the archives of the Lubliniec parish until 2010 is now also lost.

Key words: John II the Good of Opole, Strzała family, Lubliniec, Pawonków, diplomatic